

吉
狄
马
加

Jidi Majia

PLANETA DESPICATĂ

裂开的星球

POEZIE

Traducere din limba chineză:

ADRIAN DANIEL LUPEANU și CONSTANTIN LUPEANU

Note de JIDI MAJIA

Editura
NEUMA
2022

Sumar

Introducere în poezia lui Jidi Majia

Să cunoaștem poetul	5
Prefață la poemul <i>Planeta despicată</i> , Jack Hirschman	7
Jidi Majia: un produs remarcabil al multiculturalismului mondial, Tomas Venclova	13
Timpul pulverizează acțiunile ceasului. În cinstea lui Jidi Majia și a poeziei sale, Adonis	15

Dublu înțeles	19	Maestrul harpei	58
Pentru statuia mea din Herculane	20	Indienii	59
La mormântul lui Nichita Stănescu	21	Ruinele Nizi Malie	61
Canal navigabil	22	Am văzut	62
Am iubit întotdeauna ființele neajutorate	24	Poetul	63
Puterea harpei	26	Cimitirul evreiesc	65
Laudă pentru șaua calului.		<i>José Maria Arguedas</i>	66
<i>Când tăcem, roata timpului se oprește</i>	27	Omagiu lui Juan Herman	68
Nașterea și moartea vulturului.		O altă interpretare a libertății	69
<i>Nașterea și moartea sunt la fel de mărețe</i>	32	Marele Fluviu	70
Absența naturii umane	38	Cuvinte înscrise în flăcări	77
Cei cărora nu le pot spune pe nume	40	Cine este mai rapid, moartea sau noi?	84
Pentru noi	42	Planeta despicată	91
Priceperea unui om	43	Elegia târzie	112
Pentru Nicanor Parra	44	Pământul Făgăduinței	123
Soldatul și piatra din cetatea pescărească	46	Încă o primăvară	133
Shangqiu, fără sfârșit	49	Lingura de cal	134
Cântecele mele sunt dedicate doar vieților scurte	51	Caleașca în afara timpului	135
Și noi... ..	52	Pietre	136
Limbajul secret al poeziei	53	Groapă de foc pe pământ	138
Poet în amurgul vieții	54	Dă lumii înapoi	140
Către părinți	55	Munții ieri, azi și în viitor	143
Șalul de lână al surorii mele	57	Zizipuwu	146

Misterul lui Jidi Majia

1

Tu și cu mine am fost sortiți
să fim tovarăși pe viață,
Jidi Majia.

Chiar înainte să ne întâlnim
la cel de-al 5-lea Festival Internațional
de poezie

Lacul Qinghai
în Xining și tu ai vizitat
camerele lui Aggie și a mea

cu Jami Proctor Xu
și sticle de alcool alb. De fapt,
acum 30 de ani
când erai om
tânăr și eu
traduceam din poezia

albaneză și am descoperit că
îmi plăcea cel mai mult cuvântul
Xhuxhimaxhuxha,
îmi dau seama acum că
eram destinat ritmic
să te întâlnesc
nu numai ca președintele
Asociației Scriitorilor
din China, dar ca poet

de seamă al uneia
dintre cele 56 de minorități
din China, poporul

Yi, - tu, din tulpina „neagră”
Nuosu din acel trib,
nu e de mirare cum

ai putut creiona o astfel
de odă magnifică pentru
Nelson Mandela și

ai primit aplauze
torențiale ale fluviilor Galben,
Albastru și Lancang

iar Qinghai este locul
lor de naștere. Sub
artificii de hrișcă spartă

noi am vorbit despre cum
eu am fost un evreu cabalist,
și s-ar putea să fii și tu unul
și asta spus din inimă
și cu umor, în timp ce Jami
ne traducea de la mine

pentru tine și de la tine pentru mine,
noi râdeam până-n străfundul
ochelarilor noștri.

2

Și așa m-ai pus să stau lângă tine
la toate mesele,
comunist american,

și eu am toastat, am toastat
cu fiecare poet chinez sau
oficial local,

și noi am toastat amândoi
cu acele mici și delicate cupe
de maotai

și masa care se învârtea încet
era invadată de gustoase mâncăruri
de toate felurile,

iar a doua zi am luat
autobuzul spre lacul Qinghai și acolo
- dacă nu aș fi făcut-o deja

am simțit - ne-am dat seama
ce grozav revoluționar
internațional ești

văzând zidul care este chiar
mai mare decât Marele Zid,
Zidul Poetilor
cu imagini cu Pablo Neruda,
Langston Hughes, Cesar
Nelly Sachs,

Walt Whitman, Du Fu,
Mahmoud Darwish, Guo
Muruo, William Blake

Yongyuan, richu,
riluo, xiatian qiutian
dongtian chuntian!

Veșnic, soarele răsare,
soarele apune, vara toamna
iarna primăvara!

și dreptunghiular
din Zid peste un
câmp de iarbă, 24 de

tablouri uriașe, pagini
din poemele epice ale lumii,
de la Ghilgameș, până la

Cântecul lui Roland, Beowulf,
Kalevala din Finlanda,
și epopeea Armeniei

în ceea ce este fără îndoială
cel mai mare omagiu adus artei
poeziei în lume.

3

Genialul meu dolofan
prieten, tu care ai spus: „Roboții
să nu înflorească”, și poezia

aceasta „a devenit o
afirmare a dorului
profund omenesc

de a ne întoarce
de unde am venit... în
Grădina spirituală a Edenului”

Cu siguranța, cu poezii
și eseuri geniale, Festivalurile
și alte proiecte

ai făcut destul pentru a
câștiga un premiu Nobel
pentru nobilimea poeziei

ca limbaj înăscut al
oamenilor de pe pământ
în cântecul ei de a ridica

steagul umanului,
Bunătatea și Frumusețea peste
toți și peste fiecare
dintre cele peste treizeci de țări
pe care China le-a întâmpinat cu
un bun venit de neuitat,
cu avalanșe de cărți,
eșarfe roșii de cașmir
colorate

costume Yi
în a cărei minorități de
opt milioane

de suflete am fost cu toții
admiși drept onorifici
membri pe viață.

Bravo! strig, cine
te-am învățat acest cuvânt
că acum, la fiecare

sfârșit de spectacol,
tu strigi, Bravo!
cu veselie din belșug;

și, ca întotdeauna în China,
se vrea să existe la nesfârșit,
mai mult, mai mult
MAI MULT!

JACK HIRSCHMAN¹

Jidi Majia: un produs remarcabil al multiculturalismului mondial

De sute și mii de ani, literatura chineză s-a dezvoltat într-un mod unic, aproape complet izolată de tradiția occidentală. Motivele pentru aceasta includ izolarea geografică (din care Marele Zid este o emblemă), o structură socială unică și, poate cel mai important, trăsăturile unice ale sistemului său de scriere ideografică. Privită dintr-o altă perspectivă, cultura chineză a exercitat o influență adesea decisivă asupra altor culturi din Orientul Îndepărtat. Printre fructele remarcabile care au crescut din vechiul canon literar al Chinei a fost poezia lirică clasică. Chinezii se mândresc cu poeți precum Qu Yuan, Tao Yuanming, Li Bai și Du Fu, toți aparținând poezilor lumii, precum Homer, Horațiu și Petrarca. Cu toate acestea, înainte de secolul al XVIII-lea, literatura clasică chineză era practic necunoscută în lumea occidentală.

În secolul al XIX-lea și mai ales în secolul al XX-lea, Orientul Îndepărtat a cunoscut o deschidere pe scară largă către Occident. Oamenii din America și Europa s-au interesat puternic de Orientul Îndepărtat, la fel și invers. Poezia din Orientul Îndepărtat a început să influențeze literatura modernă a lumii. În același timp, curente artistice din Europa, America, Rusia și chiar Polonia au pătruns în cultura chineză, deși uneori ce întârziere. Ceea ce a interferat cu acest proces, în afară de disparitățile uriașe dintre culturi, a fost drumul complex și dificil de dezvoltare pe care China l-a parcurs și continuă să-l parcurgă. Astăzi încă facem față curenților turbulenți de întrepătrundere dintre Est și Vest. Dovada acestui fapt o putem găsi în lucrările creative ale lui Jidi Majia. Este unul dintre cei mai importanți poeți contemporani ai Chinei și este una dintre cele mai cunoscute personalități culturale din China de astăzi.

Ca poet, Jidi Majia se remarcă din mulțime, chiar dacă poeziile sale au fost făurite de curente culturale larg răspândite ale noii noastre ere mondiale. Scrie în chineză, dar aparține grupului etnic Yi de 8 milioane de oameni, altfel cunoscut sub numele de Nuosu, care trăiește în zonele montane, nu departe de Vietnam și Thailanda. Astfel putem spune că există un strat suplimentar de distanță între acest poet și cultura noastră. Chiar și așa, cititorii europeni pot înțelege cu ușurință poeziile sale.

Poporul Yi vorbește o limbă care aparține familiei de limbi tibeto-birmane și cu un sistem de scriere dezvoltat independent. Cultura păstrează elemente arhaice legate de credințele animiste.

Chiar și acum poporul Yi își pune încrederea în șamani (pe care îi numesc bimos). Bimos prezidează nunți, înmormântări și ceremonii de naștere. Ei fac jertfe zeităților munților, copacilor, bolovanilor și celor patru elemente: pământ, aer, foc, apă. Limba și sistemul de scriere Yi sunt acum predate în școli, dar nu a fost întotdeauna cazul. Ca orice grup minoritar, poporul Yi a simțit adesea că identitatea și existența îi sunt amenințate.

Mentorul lui Jidi Majia a fost eminentul poet al Chinei Ai Qing (care a fost persecutat în timpul Revoluției Culturale). În tinerețe, Jidi Majia a studiat cu atenție literatura chineză clasică și literatura din secolul XX, precum și literatura occidentală. Cu toate acestea, inima lui a rămas legată de propriul său grup etnic - de acea concepția primordială asupra lumii transmisă de minoritatea Yi care, fiind necunoscută majorității popoarelor lumii, deține o noutate atrăgătoare. Jidi Majia simpatizează sincer cu fiecare grup etnic a cărui soartă este afectată de dificultăți. Poeziile sale sunt extrem de expresive, libere și bogate în metafore. Limbajul său frecvent hiperbolic și orientarea sa de „căutător de rădăcini”, au o afinitate cu curentele post-moderniste. Jidi Majia este puternic atașat de utilizarea elementelor folclorice, într-un mod care se apropie de realismul magic. Scrierile sale cunosc practica poetică din Africa, Europa și America. Cititorii vor observa cu ușurință o puternică legătură stilistică cu Pablo Neruda, Otavio Paz și poeții școlii *Negritudine*. În lucrările sale putem urmări și o legătură literară cu poeții est-europeni, de la Czesław Miłosz la Desanka Maksimović. El leagă aceste surse occidentale cu tradiția chineză și din Orientul Îndepărtat, în special cu miturile și legendele fără vârstă ale poporului Yi, pentru a obține efecte minunate și neașteptate.

Pentru cititorii care se străduiesc să înțeleagă epoca în care trăim, poeziile lui Jidi Majia oferă spațiu de gândire care cu siguranță atinge coarda unui sentiment comun.

TOMAS VENCLOVA²

Timpul pulverizează acțiunile ceasului

1

Scrisori încărcate de durere,
acest corp al lumii de astăzi,
în care timpul pulverizează brațele ceasului
și spune zilelor:
„Arunc zarurile în stele
Prezic: va deveni medicina cauza bolii?
Poștașul din spațiu este drapat în aer de mătase
aleargă înainte și înapoi; ce transmite?

2

Îmi pun un văl pentru toate ființele vii? Dar,
îmi acopăr fața
cu fularul iubirii sau
cu eșarfa lui Dumnezeu?
Drumul într-adevăr nu este drumul meu,
acești pași nu sunt pașii mei
Ar trebui să întreb un chip
sau să întreb o oglindă?
Cât de puține fețe sunt,
cât de multe oglinzile!